

ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน
และการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนมัธยมปลายชายล้วนในกรุงเทพมหานคร
THE STUDY OF EMOTIONAL QUOTIENT, FAMILY RELATIONSHIPS,
PEERS RELATIONSHIPS AND SELF-ESTEEM AMONG HIGH SCHOOL
STUDENTS IN BOYS' SCHOOLS IN BANGKOK

Received: June 17, 2022

Revised: November 16, 2022

Accepted: December 28, 2022

ธนพล อุกวงศ์เสรี¹, ชัยชนะ นิมนวน²

Tanapon Aukavongseeree¹, Chaichana Nimnuan²

นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Corresponding author, E-mail: tanapon.au@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเห็นคุณค่าในตนเองและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่งในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมปลายชายล้วนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 471 คน มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบประเมินความสัมพันธ์และหน้าที่ของครอบครัว 3) แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน 4) แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ Rosenberg 5) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ การวิจัยนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา, t-test, ANOVA และ multiple linear regression ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ในภาพรวม คือ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ในภาพรวมสูงขึ้น และปัจจัยที่สัมพันธ์กับ EQ ด้านดี คือ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านดีสูงขึ้น ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ด้านเก่ง ได้แก่ การมีพ่อเป็นผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด จะมี EQ ด้านเก่งสูงกว่าการมีคนอื่นเป็นผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด รวมถึงสัมพันธภาพกับเพื่อน กับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านเก่งสูงขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ด้านสุข คือ การเรียนศิลป์-คำนวณ มี EQ ด้านสุขสูงกว่าสายการเรียนอื่น อีกทั้งสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน กับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านสุขสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด สายการเรียน สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์เป็นปัจจัยทำนาย EQ ดังนั้น การสนับสนุนปัจจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาด้านอารมณ์ได้ดีขึ้น

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, การเห็นคุณค่าในตนเอง, นักเรียนมัธยมปลายชายล้วน

ABSTRACT

This research were to study the Emotional Quotient (EQ) of high school students in boys' schools in Bangkok and to examine their association with family relationships, peer relationships, self-esteem, and EQ. A study using a cross-sectional descriptive design was used enrolling 471 high school students in boys' schools in Bangkok. Data was obtained from the participants by using the following questionnaires and instruments: 1) Demographic Questionnaire; 2) Family Relationship and Functioning Questionnaire 3) Questionnaires of interpersonal relationships with friends 4) The Rosenberg Self-Esteem Scale 5) Emotional Quotient Assessment Scale. Descriptive and inferential statistics (t-test, ANOVA, and multiple linear regression) were used to process this data. The multiple linear regression analysis showed that the predictive variables of Overall EQ represented at the highest level were family relationships, peer relationships, and self-esteem. The results found that family relationships, peer relationships, and self-esteem at a high level were correlated with higher Good EQ. Students whose fathers were their closest confidant had higher Smart EQ's than youth who listed other confidants. Peer relationships and self-esteem at a high level were associated with higher Smart EQ's. Moreover, students who studied in Arts-Maths correlated to higher Delight EQ's than other study programs. Family relationships, peer relationships, and self-esteem were related to higher Delight EQ. In conclusion, Factors associated with a high level of EQ were family relationships, peer relationships, self-esteem, specific study program, and the father as the closest confidant. Most prominently factors most highly rated were good family relationships, good peer relationships, and high self-esteem which were associated with high EQ. Therefore, cultivating these factors is most important to develop emotional development for all male adolescents.

Keywords: Emotional Quotient, Self-esteem, High School Students in Boys' Schools

บทนำ

ระบบการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า โดยเฉพาะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของมนุษย์ ในการดำเนินชีวิตหรือ

การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient; IQ) ความเชี่ยวชาญ และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient; EQ) ระบบการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นผลิตนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ “เก่ง ดี และมีความสุข” เพื่อพัฒนาสติปัญญาพร้อมกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ทำให้เยาวชนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ (Albrecht, 2006, p. 1)

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม รวมถึงมีความต้องการ มีแรงผลักดัน และการเรียนรู้ทางสังคม โดยครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กจนเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งหากพ่อแม่ปลูกฝังให้ลูกมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จะทำให้เด็กใช้ศักยภาพทางสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดี นำไปสู่ความสำเร็จด้าน การศึกษา อีกทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคม (กชพร แก้วพรหมและ ชนภฤทัย ชื่นอารมณ์, 2556, น. 132) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งหมายถึงการมี ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวผ่านการสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน การสร้างความ ผูกพัน รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างปกติสุข จึงสำคัญต่อ ช่วงวัยที่เข้าสู่การเผชิญโลกภายนอก ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัว รวมถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังมีการศึกษาของ จินตนา วัชรสินธุ์ (2560, น. 19) ที่พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Bhatia (2012, p. 4) ที่ระบุว่าสัมพันธภาพ ในครอบครัวที่ดีมีอิทธิพลอย่างมากต่อความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่น จึงเห็นได้ว่าครอบครัวนับเป็นปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมทักษะและการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ในขณะเดียวกันการพัฒนาด้านสังคมของวัยรุ่นนั้น ให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอย่างมาก การได้ ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้วัยรุ่นมีผู้ที่คอยร่วมทุกข์ ร่วมสุข เพราะในวัยเดียวกันต่างก็มีปัญหาที่ คล้ายคลึงกัน ดังนั้นวัยรุ่นแต่ละคนจึงมีความปรารถนาที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน เพราะจะนำมาซึ่ง การยอมรับ และมีการร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีงานวิจัยของ Wahab (2017, p.638) ที่ผลการวิจัยสนับสนุนในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพกับเพื่อนและความ ฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้มีการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองตาม ทัศนคติ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความสามารถและการยอมรับว่าตนเองมีค่าในสังคม รวมถึงการยอมรับจากบุคคลอื่นเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ (พรทิพย์ ตั้งไชยวรงค์, 2540, น. 25) โดยมีการศึกษาของ Rani and Marzuki (2017, p. 321) พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมี ความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงการศึกษาของ Shamsaei, Yousefi, and Sadeghi (2016, p. 3-5) ที่พบว่า ค่าของความฉลาดทางอารมณ์และการเห็นคุณค่าใน ตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการรับรู้ตนเอง การควบคุมตนเอง ความรู้สึกผิด

ชอบต่อสังคมและทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ปัจจัยในเรื่องเพศก็มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน เนื่องจากเพศเป็นสรีรวิทยาที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และส่งผลโดยตรงกับพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้การเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม ที่แตกต่างกัน (โยธิน พวงพิลา, ศุภกฤต คะเชนทร, กัญญารัตน์ ชีราวุฒิ, เบญญาภา ประกอบแสง, 2560, น. 511) ดั่งมีงานวิจัยของ พิมพัรัตน์ ธรรมรักษา (2562, น. 216) ที่ระบุว่าเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเพศชาย ซึ่งหากมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ จะไม่สามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ ส่งผลให้แสดงออกหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือเกิดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การพนัน และการฝ่าฝืนกฎข้อบังคับต่าง ๆ เป็นต้น (Brackett & Mayer, 2003, p. 2) การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่นเพศชายนั้นอาจยังไม่ดีเท่าในเพศหญิง ดังนั้นควรให้ความสนใจศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในวัยรุ่นชาย

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ กับสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชายล้วนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นช่วงที่ผ่านชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ต้องมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ มีหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไปในการเรียน และเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน อีกทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่มีการเตรียมสอบเพื่อศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา จึงไม่สะดวกในการเก็บข้อมูล ดังนั้นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงเหมาะสมในการศึกษา เพื่อผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนให้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในช่วงดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนได้เติบโตเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่คุณค่าต่อสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมปลายชายล้วน
2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและความฉลาดทางอารมณ์
3. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพกับเพื่อนและความฉลาดทางอารมณ์
4. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์
5. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้แบบสอบถามในการศึกษาและเก็บข้อมูล ได้รับการอนุมัติดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการภาควิชาจิตเวชศาสตร์ และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนในชั้นมัธยมปลายในโรงเรียนชายล้วน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทุกรายที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ทั้งเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ ข้อ 1) เพศกำเนิดชาย ข้อ 2) ศึกษาในโรงเรียนมัธยมชายล้วน ข้อ 3) ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ ข้อ 4) สามารถสื่อสารภาษาไทย โดยวิธี ฟัง พูด อ่าน เขียนได้ ส่วนเกณฑ์การคัดออก คือ ไม่ให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษาวิจัย ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย หลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมีขนาดตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างอิงถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543, น. 169) จำนวนขนาดตัวอย่าง 427 คน

วิธีการเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple sampling) โดยใช้การจับฉลากเพื่อเลือกโรงเรียนชายล้วนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นตัวแทนจำนวน 2 โรงเรียน และเก็บข้อมูลจากนักเรียนในแต่ละโรงเรียนจะแจกแจงในสัดส่วนปริมาณที่เท่ากัน เมื่อคิดจากปริมาณนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด โดยโรงเรียนชายล้วนในกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 13 โรงเรียน แต่มีการปิดโรงเรียนประจำออกจึงเหลือจำนวน 12 โรงเรียน ผลจากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้การจับฉลากเพื่อเลือกโรงเรียนตัวแทน ได้แก่ 1) โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย และ 2) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยมีขนาดตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างอิงถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543, น. 169) จำนวนขนาดตัวอย่าง 427 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สายการเรียน ประเภทโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของพ่อและแม่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนพี่น้อง การอยู่อาศัย และผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด
- 2) สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relationships)
- 3) สัมพันธภาพกับเพื่อน (Peer Relationships)
- 4) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นผู้ตอบเอง ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งจะประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล 8 ข้อ ได้แก่ สายการเรียน ประเภทโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของ พ่อและแม่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนพี่น้อง การอยู่อาศัย และผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความสัมพันธ์และหน้าที่ของครอบครัว เป็นแบบประเมินที่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ ที่มีความหมายทางบวก 1 ข้อ (ข้อ 1) และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 6 ข้อ (ข้อ 2-7) แต่ละมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ใน 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบดังนี้ น้อยที่สุด ถึง มากที่สุด โดยให้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 (พีรพนธ์ ลือบุญธวัชชัย, ม.ป.ป.) จากการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบประเมินความสัมพันธ์และหน้าที่ของครอบครัวในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ มีการ ประเมินความเที่ยงของเครื่องมือ 7 ข้อ เท่ากับ 0.838 และมีข้อคำถามที่ความสัมพันธ์กับด้านอื่นๆ ต่ำ (item-Total Correlation < 0.20) ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถาม 2 ข้อ ออกจากชุดคำถาม และได้ค่าความ เที่ยง (reliability) ของชุดคำถาม จำนวน 5 ข้อ เท่ากับ 0.864 และมีค่า Item-Total Correlation ระหว่าง 0.443-0.579 ผู้วิจัยได้ปรับค่าคะแนนตามจำนวนข้อที่เหลือและอิงการแปลผลดั้งเดิม โดยใช้วิธีการแบ่งเป็น อันตรภาคชั้น ดังนี้ สัมพันธภาพในครอบครัวระดับน้อย (7 - 12 คะแนน) สัมพันธภาพในครอบครัวระดับ ปานกลาง (13 - 18 คะแนน) และสัมพันธภาพในครอบครัวระดับดี (19 - 25 คะแนน)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 23 ข้อ (ศรีนทิพย์ พงษ์ศาวัต, 2546, น. 45-46; ศิริวรรณ สุวินท์, 2548; สุเมธ พงษ์ภคตรา, 2553, น. 75-77) มีเกณฑ์การให้คะแนนข้อความที่มีความหมาย ทางบวก (จริงที่สุด 5 คะแนน, จริง 4 คะแนน, จริงบ้าง 3 คะแนน, จริงน้อย 2 คะแนน, จริงน้อยที่สุด 1 คะแนน) และให้คะแนนสลับกันในข้อความทางลบ

เกณฑ์การประเมินค่าความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, น. 13) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลจาก คะแนนเฉลี่ย ดังนี้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี (3.67 - 5.00) พอใช้ (2.34 - 3.66) และ ไม่ดี (1.00 - 2.33)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟ่า (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่า เท่ากับ 0.865 และมีค่า Item-Total Correlation อยู่ ระหว่าง 0.28 - 0.58

ส่วนที่ 4 แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ Rosenberg มีการแปลและเรียบเรียงโดย เป็นแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ (ทินกร วงศ์ปการันย์ และ ณพทัย วงศ์ปการันย์, 2554,

น. 67) เป็นข้อความเชิงบวก 6 ข้อ และข้อความเชิงลบ 4 ข้อ โดยข้อคำถามแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตามแนวคิดของโรเซนเบิร์ก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) เห็นด้วย (3 คะแนน) ไม่เห็นด้วย (2 คะแนน) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) การแปลผลคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้เกณฑ์การตัดสินแบ่งออกเป็น 4 ระดับ (ประคอง กรรณสูต, 2538) จากคะแนนเฉลี่ยคือ ระดับน้อย (ต่ำกว่า 1.50) พอใช้ (1.50-2.49) มาก (2.50-3.49) และมากที่สุด (3.50 ขึ้นไป)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.879 และมีค่า Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง 0.27 - 0.71

ส่วนที่ 5 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 12-60 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วยคำถามจำนวนทั้งสิ้น 52 ข้อ จำแนกออกเป็นความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 18 ข้อ 2) ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้สึกตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 18 ข้อ 3) ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข 16 ข้อ ในแต่ละข้อมีข้อคำถามให้เลือก 4 คำตอบ และการให้คะแนน ข้อคำถามเชิงบวก ให้คะแนนดังนี้ ไม่จริง (1 คะแนน) จริง บางครั้ง (2 คะแนน) ค่อนข้างจริง (3 คะแนน) และจริงมาก (4 คะแนน) และให้สลับกันในข้อคำถามเชิงลบ การแปลผลคะแนนรวมในแต่ละด้านแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

EQ ในภาพรวม ต่ำกว่าปกติ (< 140) ปกติ (140-170) และสูงกว่าปกติ (> 170)

EQ ด้านดี ต่ำกว่าปกติ (< 48) ปกติ (48-58) และสูงกว่าปกติ (> 58)

EQ ด้านเก่ง ต่ำกว่าปกติ (< 45) ปกติ (45-57) และสูงกว่าปกติ (> 57)

EQ ด้านสุข ต่ำกว่าปกติ (< 42) ปกติ (42-56) และสูงกว่าปกติ (> 56)

ในการวิจัยครั้งนี้มีการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ความเที่ยงในภาพรวม และองค์ประกอบ EQ แต่ละด้าน (ดี เก่ง สุข) ได้แก่ 0.920, 0.757, 0.832 และ 0.845 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขั้นตอนมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Research) ประกอบไปด้วย หนังสือวารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ติดต่อผู้พัฒนาเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อขออนุญาตนำมาใช้ในงานวิจัยของตนเอง และขออนุมัติดำเนินงานวิจัยจากคณะกรรมการภาควิชาจิตเวชศาสตร์ และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน นัดหมายวัน เวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงการตอบแบบสอบถามในห้องเรียน รวมถึงขอความยินยอมโดยการร่วมมือ (Consent by action) และแจกแบบสอบถามให้นักเรียนในห้องเรียนทุกรายที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามตอบกลับผู้วิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามความสมัครใจและสามารถออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลาตามความประสงค์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลและคำตอบ นำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS Version 28.0.0 โดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(SD)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้สถิติ Independent t-test และ One-way ANOVA จะมีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

3. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์พร้อมกันหลายตัว โดยคัดเลือกตัวแปรต้นที่มีความเป็นไปได้ตามทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีเกณฑ์ทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.10 มาเข้าแบบวิเคราะห์ (Model) ด้วยการนำเข้าทั้งหมด (Enter Method) จากนั้นคัดเลือกด้วยกระบวนการกำจัดตัวแปรที่มีค่า $p > 0.05$ ออกจากสมการทีละตัว (Backward Elimination) จนกระทั่งได้เป็น Model สุดท้ายที่มี $p < 0.05$

โดยการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 หรือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายที่ตรงตามเกณฑ์คัดเลือก โดยมีการแจกแบบสอบถาม รวม 502 ชุด เก็บจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นมีการตรวจสอบความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามจึงได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 471 ชุด ทั้งนี้ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาในสายการเรียนวิทย์-คณิต เป็นร้อยละ 66.24 ศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล เป็นร้อยละ 55.41 ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPAX) 3.50-3.79 คิดเป็นร้อยละ 28.24 อีกทั้งสถานภาพสมรสของพ่อและแม่ ส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 85.99 นักเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 65.82 และมีพี่น้อง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 47.35 นอกจากนี้การอาศัย ส่วนใหญ่อยู่กับพ่อและแม่ คิดเป็นร้อยละ 79.62 และมีแม่เป็นผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด เป็นร้อยละ 69.21 (ตารางที่ 1)

ระดับสัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 72.19 และมีระดับสัมพันธภาพกับเพื่อน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 84.93 นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59.02 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 471$)

ปัจจัยที่ศึกษา		จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยด้านบุคคล			
สายการเรียน	วิทย์-คณิต	312	66.24
	ศิลป์-คำนวณ	99	21.02
	ศิลป์-ภาษา	60	12.74
ประเภทโรงเรียน	รัฐบาล	261	55.41
	เอกชน	210	44.59
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPAX)	น้อยกว่า 3.50	96	20.38
	3.50-3.79	133	28.24
	3.80-3.92	119	25.27
	3.93 ขึ้นไป	123	26.11
สถานภาพสมรสของพ่อและแม่	สมรส	405	85.99
	หม้าย	11	2.34
	หย่าร้าง	26	5.52
	แยกกันอยู่	29	6.16

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 471$) (ต่อ)

	ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1 – 4 คน	310	65.82
	5 – 9 คน	151	32.06
	10 – 14 คน	10	2.12
จำนวนพี่น้อง	ไม่มีพี่น้อง	159	33.76
	มีพี่น้อง 1 คน	223	47.35
	มีพี่น้องมากกว่า 1 คน	89	18.90
การอยู่อาศัย	อยู่คนเดียวตามลำพัง	7	1.49
	อยู่กับพ่อและแม่	375	79.62
	อยู่กับพ่อหรือแม่	71	15.07
	อยู่กับญาติหรือผู้อื่น	18	3.82
ผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด	ไม่มี	19	4.03
	พ่อ	86	18.26
	แม่	326	69.21
	ญาติพี่น้อง	23	4.88
	ผู้ปกครอง หรือ อื่น ๆ	17	3.61
สัมพันธภาพในครอบครัว	$\bar{x} = 20.27$, $SD = 3.99$, $Min = 7$, $Max = 25$		
	ระดับน้อย	26	5.52
	ระดับปานกลาง	105	22.29
	ระดับดี	340	72.19
สัมพันธภาพกับเพื่อน	$\bar{x} = 4.12$, $SD = 0.452$, $Min = 2.52$, $Max = 5.00$		
	ระดับพอใช้	71	15.07
	ระดับดี	400	84.93
การเห็นคุณค่าในตนเอง	$\bar{x} = 2.99$, $SD = 0.587$, $Min = 1.10$, $Max = 4.00$		
	ระดับน้อย	4	.85
	ระดับพอใช้	74	15.71
	ระดับมาก	278	59.02
	ระดับมากที่สุด	115	24.42

จากตารางที่ 2 นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 56.26 และมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 52.44 อีกทั้งความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ เป็นร้อยละ 56.90 นอกจากนี้ส่วนใหญ่อมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 69.00

ตารางที่ 2 ข้อมูลระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง (n=471)

	ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
ในภาพรวม	(\bar{x} = 158.61, SD = 19.36, Min = 106.00, Max = 205.00)		
	ระดับต่ำกว่าปกติ (<140 คะแนน)	77	16.35
	ระดับปกติ (140-170 คะแนน)	265	56.26
	ระดับสูงกว่าปกติ (>170 คะแนน)	129	27.39
ด้านดี	(\bar{x} = 58.41, SD = 6.11, Min = 32.00, Max = 72.00)		
	ระดับต่ำกว่าปกติ (<48 คะแนน)	23	4.88
	ระดับปกติ (48-58 คะแนน)	201	42.68
	ระดับสูงกว่าปกติ (>58 คะแนน)	247	52.44
ด้านเก่ง	(\bar{x} = 51.60, SD = 8.11, Min = 28.00, Max = 72.00)		
	ระดับต่ำกว่าปกติ (<45 คะแนน)	91	19.32
	ระดับปกติ (45-57 คะแนน)	268	56.90
	ระดับสูงกว่าปกติ (>57 คะแนน)	112	23.78
ด้านสุข	(\bar{x} = 48.61, SD = 7.57, Min = 26.00, Max = 64.00)		
	ระดับต่ำกว่าปกติ (<42 คะแนน)	56	11.89
	ระดับปกติ (42-56 คะแนน)	325	69.00
	ระดับสูงกว่าปกติ (>56 คะแนน)	90	19.11

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม และองค์ประกอบย่อยด้านดี เก่ง สุข (จากตัวแปรในตารางที่ 1) โดยใช้สถิติ Independent t-test และ One-way ANOVA โดยมีสรุปปัจจัยที่มีสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ จากการวิเคราะห์ตัวแปรรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงตัวแปรที่มีสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม และองค์ประกอบด้านดี เก่ง สุข

ตัวแปรที่ศึกษา	ความฉลาดทางอารมณ์			
	ในภาพรวม	ด้านดี	ด้านเก่ง	ด้านสุข
สายการเรียน	++		++	++
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPAX)	++	++	++	
สถานภาพสมรสของพ่อแม่	++		++	++
การอยู่อาศัย	+		+	++
ผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด			+	
สัมพันธ์ภาพในครอบครัว	++	++	++	++
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	++	++	++	++
การเห็นคุณค่าในตนเอง	++	++	++	++

+ คือ ตัวแปรที่มี $p \leq 0.10$, ++ คือ ตัวแปรที่มี $p < 0.05$

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ และองค์ประกอบย่อยด้านดี เก่ง สุข จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยคัดเลือกตัวแปรต้นที่มีความเป็นไปได้ตามทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีเกณฑ์ทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.10 (ดังแสดงในตารางที่ 3) มาเข้าแบบวิเคราะห์ (Model) ด้วยการนำเข้าทั้งหมด (Enter Method) จากนั้นคัดเลือกด้วยกระบวนการกำจัดตัวแปรที่มีค่า $p > 0.05$ ออกจากสมการทีละตัว (Backward Elimination) จนกระทั่งได้เป็น Model สุดท้ายที่มี $p < 0.05$ ในตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ในภาพรวม คือ สัมพันธภาพในครอบครัว ($B = 0.361$, $p = 0.015$) สัมพันธภาพกับเพื่อน ($B = 15.205$, $p < 0.001$) และการเห็นคุณค่าในตนเอง ($B = 18.131$, $p < 0.001$) ที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ในภาพรวมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับ EQ ด้านดี คือ สัมพันธภาพในครอบครัว ($B = 0.136$, $p = 0.019$) สัมพันธภาพกับเพื่อน ($B = 7.134$, $p < 0.001$) และการเห็นคุณค่าในตนเอง ($B = 2.001$, $p < 0.001$) ที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านดีสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ด้านเก่ง ได้แก่ การมีพ่อเป็นผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด จะมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าการมีคนอื่นเป็นผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด ($B = 1.564$, $p = 0.019$) และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ($B = 4.681$, $p < 0.001$) การเห็นคุณค่าในตนเอง ($B = 8.102$, $p < 0.001$) ที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านเก่งสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ EQ ด้านสุข คือ การเรียนศิลป์-คำนวณ มี EQ ด้านสุขสูงกว่าสายการเรียนอื่น ($B = 1.199$, $p = 0.031$) และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ($B = 0.130$, $p = 0.015$) สัมพันธภาพกับเพื่อน ($B = 3.771$, $p < 0.001$) และการเห็นคุณค่าในตนเอง ($B = 7.992$, $p < 0.001$) ที่เพิ่มขึ้น จะมี EQ ด้านสุขสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม และองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ดี เก่ง สุข (Model สุดท้าย)

ปัจจัยที่ศึกษา	B	S.E.	β	t	p-value
ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม					
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.361	0.148	0.074	2.443	0.015*
สัมพันธภาพกับเพื่อน	15.205	1.337	0.355	11.372	<0.001***
การเห็นคุณค่าในตนเอง	18.131	1.003	0.550	17.546	<0.001***
Constant	34.559	5.015		6.891	<0.001***
R = 0.804, R ² = 0.646, R ² _{adj} = 0.644, SE _{est} = 11.554, F = 284.400, Sig of F = < 0.001					
ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี					
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.136	0.058	0.089	2.357	0.019*
สัมพันธภาพกับเพื่อน	7.134	0.523	0.528	13.630	<0.001***
การเห็นคุณค่าในตนเอง	2.001	0.405	0.192	49.47	<0.001***
Constant	20.306	1.963		10.343	<0.001***
R = 0.675, R ² = 0.455, R ² _{adj} = 0.452, SE _{est} = 4.523, F = 130.082, Sig of F = < 0.001					
ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง					
ผู้ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด ^a					
ไม่มี	0.802	1.300	0.019	0.617	0.538
พอ	1.564	0.666	0.075	2.348	0.019*
อื่นๆ	0.536	0.921	0.018	0.582	0.561
สัมพันธภาพกับเพื่อน	4.681	0.622	0.261	7.527	<0.001***
การเห็นคุณค่าในตนเอง	8.102	0.476	0.586	17.036	<0.001***
Constant	7.768	2.369		3.279	0.001**
R = 0.741, R ² = 0.550, R ² _{adj} = 0.545, SE _{est} = 5.474, F = 113.441, Sig of F = < 0.001					
ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข					
สายการเรียน ^b					
ศิลป์-คำนวณ	1.199	0.554	0.065	2.166	0.031*
ศิลป์-ภาษา	-0.104	0.672	-0.005	-0.154	0.877
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.130	0.061	0.068	2.125	0.034*
สัมพันธภาพกับเพื่อน	3.771	0.553	0.225	6.825	<0.001***
การเห็นคุณค่าในตนเอง	7.992	0.426	0.620	18.778	<0.001***
Constant	6.352	2.086		3.046	0.002*
R = 0.782, R ² = 0.612, R ² _{adj} = 0.608, SE _{est} = 4.741, F = 146.723, Sig of F = < 0.001					

* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001, a = แม่ เป็นกลุ่มอ้างอิง, b = วิทย์-คณิต เป็นกลุ่มอ้างอิง

อภิปรายผล

1. **ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 57.60 สอดคล้องกับการสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กนักเรียนไทย ในปี 2559 ที่พบว่าเด็กไทยมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติ ร้อยละ 64 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2559) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวรา ทิพย์กาพร, พัฒนาวดี พัฒนถาบุตร, ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน (2563, น. 61) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ

2. **ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม และองค์ประกอบย่อยด้านดี เก่ง สุข**

2.1 **สายการเรียน** สายการเรียนศิลป์-คำนวณ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขมากกว่าสายการเรียนอื่น โดยเมื่อพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานของสมองที่อาจเกี่ยวข้องกับลักษณะของการเรียน ดังมีการอธิบายเกี่ยวกับสมองของมนุษย์ ที่แบ่งออกเป็น 2 ซีก มีหน้าที่แตกต่างกัน แต่จะทำงานร่วมกัน สมองซีกซ้ายจะมีหน้าที่ในเรื่องภาษา การคิดคำนวณ ตรรกะ และเหตุผล ส่วนสมองซีกขวาจะมีหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก สุนทรียภาพ ดังนั้น ในสมองซีกขวา ซึ่งเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และประสานการทำงานร่วมกับสมองซีกซ้ายในการคิด การวางแผน เพื่อให้มีเหตุผลควบคุมกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำให้เห็นว่าคนที่มีการทำงานร่วมกันของสมอง 2 ซีก ในด้านศิลป์และการคำนวณ อาจมีการพัฒนาทางอารมณ์ที่ดีได้ (ปัญญาญา วรวัฒน์ชัย, 2559, น. 2-5) อย่างไรก็ตามการอธิบายเกี่ยวกับหน้าที่ของสมองในส่วนต่าง ๆ ในปัจจุบันอาจไม่ได้แบ่งตามซีกของสมองเท่านั้น จึงต้องมีการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมต่อไป

2.2 **ผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด** ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า การที่พ่อเป็นผู้ที่ดูแลใกล้ชิดมากที่สุด เป็นปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ซึ่งเป็นความสามารถรู้และเข้าใจอารมณ์ตนเอง และปรับตัวตามสถานการณ์ รวมทั้งจนการเข้าใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการศึกษา ที่พบว่าปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับพ่อส่งผลต่อพัฒนาการทางารรู้คิด อารมณ์ ทักษะทางสังคม และพฤติกรรมของเด็ก (Stover, 2003, p. 425) นอกจากนี้มีการแนะนำว่าพ่อมีความสำคัญมากในการเลี้ยงดู ฝึกฝนการจัดการอารมณ์ จะส่งผลดีต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ของลูก (Gottman, Declaire and Goleman, 1998; Stover, 2003, p 413) โดยมีการศึกษาของ Bidakowska, Lavertya, Ramchandani (2020, p. 10) กล่าวว่าเด็กที่คุณพ่อกำลังเล่นด้วยตั้งแต่ยังเล็ก มีแนวโน้มที่จะควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้ดีเมื่อเติบโตขึ้นไป โดยการเล่นระหว่างเด็กและพ่อเป็นการเล่นแบบใช้ร่างกายมากกว่า หรือเป็นกิจกรรมที่ได้ออกแรง ทำให้เด็กเกิดความสุข ตื่นเต้นกับสถานการณ์ที่เขาต้องปรับเปลี่ยนอารมณ์และพฤติกรรมของตัวเองตลอดเวลา หากเขาทำอะไรผิดพลาดก็สามารถที่จะปรับปรุงและทำให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปได้

2.3 สัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวระดับดี มีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมและในทุกด้าน (ดี เก่ง สุข) สูงกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวระดับอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผลการศึกษาของ จินตนา วัชรสินธุ์ (2560, น. 19) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพครอบครัวที่ดี ก็จะมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ที่มากกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของ Lekaviciene and Antiniene (2016, p. 616) ระดับความฉลาดทางอารมณ์สัมพันธ์กับปัจจัยด้านครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีปัจจัยด้านบรรยากาศในครอบครัว การสื่อสาร การปฏิบัติต่อกันอย่างเกื้อกูล จะมีความสามารถในการจัดการและควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงสัมพันธภาพในครอบครัวที่ นอกจากนี้มีการศึกษาของ ดุลยา จิตตะยโสธร (2552, น.175-176) ที่กล่าวถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana (1971) ระบุว่า การปฏิบัติต่อเด็ก ทั้งทางวาจา และพฤติกรรม โดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ จะช่วยพัฒนาการควบคุมพื้นอารมณ์ด้านลบ ส่งเสริมพื้นอารมณ์ด้านบวกให้ดีขึ้น ทำให้แสดงออก อยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการรู้จัก สามารถควบคุมตนเองได้

2.4 สัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับดี จะมีความฉลาดทางอารมณ์ในทุกด้าน (ในภาพรวม ดี เก่ง สุข) สูงกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับอื่น แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนนั้นเกี่ยวข้องกับผลทางอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wahab (2017, p. 639) ที่สรุปว่าคนที่มีความผูกพันกับเพื่อนจะมีความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าคนที่ขาดความผูกพันกับเพื่อน นอกจากนี้ในการศึกษาของ Delgado, Serna, Martínez, Cruise (2022, p. 15) ระบุว่า ในวัยรุ่นจะเริ่มมีระยะห่างออกจากครอบครัว และให้ความสำคัญกับการมีสังคมเพื่อน มีการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่องราวส่วนตัวและมีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเอง และในการศึกษาของ Pepler and Bierman (2018, p. 6) กล่าวว่า การพัฒนาด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กและวัยรุ่น ประกอบไปด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม ความรับผิดชอบ การตัดสินใจและทักษะด้านสัมพันธภาพ ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์หรือการมีมิตรภาพกับเพื่อนในเด็ก เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม เช่น การเข้าใจ (Empathy) การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ไขปัญหา (Problem-solving) เด็กจะได้เรียนรู้จากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีการให้ความช่วยเหลือกันด้านทักษะ การเรียน เรื่องส่วนตัว หรืออื่น ๆ

2.5 การเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ต่างกันจะมีความฉลาดทางอารมณ์ในทุกด้าน (ในภาพรวม ดี เก่ง สุข) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น จะมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมและในทุกด้าน (ดี เก่ง สุข) สูงขึ้นด้วย จึงเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนนั้นมีความสำคัญต่อความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shamsaei, Yousefi, and Sadeghi (2016, p. 3-5) พบว่า การเห็นคุณค่าใน

ตนเองนั้นเป็นเหตุผลสำคัญในการช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน มุ่งผลสำเร็จในการเรียน โดยมีลักษณะของ ความอดทนในการเผชิญปัญหาและข้อจำกัด รวมทั้งมีความขยัน ซึ่งมักจะประสบความสำเร็จได้ โดยต้องอาศัยทักษะ การเรียนรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และการจัดการด้านอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง (Barkhordary, Jalalmanesh, Mahmodi, 2009, p. 19)

นอกจากนี้ มีงานวิจัยของ Rani and Marzuki (2017, p. 321) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความฉลาดอารมณ์ในเรื่องของการมีสัมพันธภาพกับอารมณ์ทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อีกทั้งตามแนวคิดทฤษฎีของ Salovey and Mayer (1990) ระบุว่าความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย การประเมินคุณค่า รับรู้อารมณ์ การแสดงออกด้านอารมณ์ และตอบสนอง ด้านอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการกับตนเอง (Self-management) จัดการอารมณ์ (Emotional control) และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ได้เป็นอย่างดี จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดีนั้นสัมพันธ์กับการมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรคำนึงและให้ความสำคัญ ในการให้คำแนะนำ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้ได้รับการดูแล เสริมทักษะทางอารมณ์ รวมถึงสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเห็นคุณค่าในตนเอง

2. ผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย ครู อาจารย์ รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนในการสนับสนุนให้นักเรียนมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน ภาย ใจ สังคม และความฉลาดทางอารมณ์ โดยเฉพาะนักเรียนในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลง โดยจัดระบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ค้นหาตนเอง ปรับตัว และจัดการตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จด้านการเรียนไปพร้อมกับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ผลวิจัยที่ครอบคลุมทุกด้านควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว จึงอาจเพิ่มการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเช่นกัน เช่น รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความท้าทายหรือผลกระทบด้านการเรียน ประสบการณ์การถูกลั่นแกล้ง (Bullying) ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น

2. การศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ รวมถึงประเด็นสุขภาพจิตในด้านอื่น ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาในช่วงวัยรุ่น เช่น คุณภาพชีวิต ความสามารถในการเผชิญปัญหา ความสามารถในการ

ทำงานเป็นทีม เป็นต้น รวมถึงการขยายการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประชากรอื่น เช่น นักเรียนมัธยมปลายหญิงล้วน นักเรียนชายในโรงเรียนสหศึกษา เป็นต้น หรืออาจออกแบบการวิจัยในลักษณะที่มีกลุ่มเปรียบเทียบ

บรรณานุกรม

- กชพร แก้วพรหมและ ชนกฤทัย ชื่นอารมณ. (2556). การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล และภาวะซึมเศร้าใน นักศึกษาพยาบาล [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ขอนแก่น.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2559). การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในเด็กไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ.
http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index2/?kpi_year=2564
- จินตนา วัชรสินธุ์. (2560). ปัจจัยครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6-11 ปี. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 11(1), 12-22.
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2552). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู : แนวคิดของ Diana Baumrind. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 173-187.
- ทินกร วงศ์ปการันย์ และ ณัททัย วงศ์ปการันย์. (2554). การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัด ความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก: การศึกษาในนักศึกษาไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 56(1), 59-71.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏ อุบลราชธานี.
- ประคอง กรรณสูต. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาภา วรรณนชัย. (2559). กลไกสมองสองซีกกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์. *วารสารสารสนเทศ*, 15(2), 1-12.
- พรทิพย์ ตั้งไชยวรรณ. (2540). ปัจจัยทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางพุทธิพิสัยและจิตพิสัยของนักเรียนที่เรียนเก่ง นักเรียนที่เรียนอ่อน และนักเรียนที่ออกกลางคัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร [ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- พิมพ์รัตน์ ธรรมรักษา. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 35(3), 212-223.
- พีรพนธ์ ลีอนุญวัชชัย. *แบบประเมินความสัมพันธ์และหน้าที่ของครอบครัว*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2, 2564, จาก <http://www.cumentalhealth.com/index.php?lay=show&ac=article&ld>

=539909244

- โยธิน พวงพิลา, ศุภกฤต คะเชนทร, กัญยรัตน์ ชีราวุฒิ, เบญญาภา ประกอบแสง. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. เอกสารการประชุมวิชาการ “มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 13. 505-514
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. *ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา*, 18(3), 18-21.
- ศรินทิพย์ พงษ์ศาสตร์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีสอบตรงของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ สุวินท์. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- สุเมธ พงษ์เกตุรา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสาธิตสาสน์เอกตราเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- อรรษา ทิพย์กาพร, พัฒนาวดี พัฒนถาบุตร, ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสุขภาพศึกษา*, 43(1), 61-70.
- Albrecht, K. (2006). *Social intelligence: The new science of success*. Jossey-Bass A Wiley Imprint.
- Barkhordary, M., Jalalmanesh, S., Mahmodi, M. (2009). The relationship between critical thinking disposition and self-esteem in third and fourth year bachelor nursing students. *Iran J Med Educ*, 9(1), 13-19.
- Bhatia, G. (2012). A study of Family relationship in relation to emotional intelligence of the students of secondary level. *International Journal of Scientific and Research Publications (IJSRP)*, 2(12), 1-5.
- Bidakowska, A. A., Lavertya, C., Ramchandani P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's development. *Developmental Review*, 57(6).
- Brackett, M. A., Mayer, J. D. (2003). Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1147-1158.
- Delgado, E., Serna, C., Martínez, I., Cruise, E. (2022). Parental Attachment and Peer Relationships in Adolescence: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1064), 1-22.

- Gottman, J., Declaire, J., and Goleman, D. (1998). *Raising an Emotionally Intelligent Child the Heart of Parenting*. New York.
- Lekaviciene, R., Antiniene, D. (2016). High emotional intelligence: family psychosocial factors. *Social and Behavioral Sciences*, 217, 609-617.
- Pepler, D., Bierman, K. (2018). *The Importance of Peer Relationships For Social-Emotional Development*. The Pennsylvania State University.
- Rani, U. H. A., Marzuki, N. A. (2017). Emotional intelligence VS Self-Esteem: A Study of its Relationship among Hearing-Impaired Students. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(3), 317-323.
- Salovey, P., Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185-211.
- Shamsaei, F., Yousefi, F., Sadeghi, A. (2016). Relationship Between Emotional Intelligence and Self-Esteem in Bachelor Students of Nursing and Midwifery Schools in Hamadan. *Avicenna Journal of Neuro Psych Physiology*, 4(1).
- Stover, J. (2003). Fathers' Meta-emotion and Children's Social Status. *Seattle Pacific University*, 170.
- Wahab, R. (2017). Peers and Parental Attachment and Emotional Intelligence among Delinquents in Rehabilitation Centers in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(8), 635-641.